

Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять з дисципліни «Історія фізичної культури»

Практичне заняття № 1-2

Тема: Значення, зміст та завдання предмету. Витоки фізичної культури. Фізична культура у первісному суспільстві. Фізична культура в стародавньому світі. Фізична культура середньовіччя. Фізична культура нового часу. Особливості розвитку спорту нового часу.

Мета. Ознайомлення студентів із значенням, змістом та завданнями предмету. Оволодіння знаннями з питання про витоки фізичної культури, виникнення та розвитку фізичної культури у різні періоди розвитку людства.

Завдання:

1. Вчити значення, зміст та завдання предмету.
2. Охарактеризувати витоки фізичної культури.
3. Охарактеризувати особливості фізичної культури у первісному суспільстві.
4. Дати характеристику фізичної культури стародавнього Сходу, Спарти. Афін, Риму.
5. Охарактеризувати фізичну культуру середньовіччя.

Студент повинен:

- **знати** значення, зміст та завдання предмету, витоки фізичної культури, особливості фізичної культури у первісному суспільстві, фізичну культуру стародавнього світу, середньовіччя.
- **вміти** визначити завдання предмету, охарактеризувати витоки фізичної культури, особливості розвитку фізичної культури на різних етапах розвитку суспільства, порівнювати фізичну культуру різних держав стародавнього світу, періоду середньовіччя.

Контрольні питання

1. Значення, зміст та завдання предмету «Історія фізичної культури».
2. Назвіть характерні особливості фізичного виховання у первісному суспільстві.
3. З чим було пов'язане появлення фізичних вправ?
4. Порівняти фізичне виховання у Спарті і Афінах.
5. Дати характеристику фізичному вихованню стародавнього Риму.
6. Охарактеризувати фізичне виховання селян та городян та порівняти їх.
7. Охарактеризувати фізичне виховання феодалів, значення лицарських турнірів.
8. Охарактеризувати ставлення церкви до фізичного виховання у період феодалізму.
9. Охарактеризувати розвиток педагогічних ідей у епоху Відродження.
10. Охарактеризувати фізичне виховання країн Сходу.
11. Порівняти фізичне виховання країн Сходу та Заходу у період середньовіччя.

Література

1. Грушевский, Михаил. Иллюстрированная история Украины. – К.: МП «Левада», 1995., с. 19-35.:ил.
2. История физической культуры /Учебник для институтов физической культуры/ Под ред. Столбова В.В., М. :ФИС, 1983.
3. Столбов В.В. История физической культуры: Учебн.для студентов пед. Ин-тов по спец. №2114 «Физ. воспитание» и № 2115 «Нач. воен. Обучение и физ. воспитание».- М.Просвещение, 1989.-288с.
4. Філь С.М., Худолій О.М., Малка Г.В. Історія фізичної культури: Навчальний посібник / За ред. С.М. Філя. - Х.: «ОВС», 2003. - 160 с.
5. Физическая культура и спорт в цивилизациях и эпохах: Учебное пособие /Лабский В.М. и др./Под общ. Ред.В.М. Лабскира. – Харьков :НТУ»ХПИ», 2005. – 180с.- На русск.яз.

Практичне заняття № 3

Тема: Фізична культура нового часу. Особливості розвитку спорту нового часу.

Мета. Оволодіння знаннями з питання про виникнення та розвиток фізичної культури у різні періоди розвитку людства.

Завдання:

1. Охарактеризувати становлення та розвиток педагогічних основ буржуазної системи фізичного виховання.
2. Дати характеристику національно – буржуазним гімнастичним системам фізичного виховання.
3. Дати характеристику спортивно – ігровим системам фізичного виховання.
4. Охарактеризувати причини виникнення та розвиток робочого спортивно – гімнастичного руху.

Студент повинен:

- **знати** особливості розвитку фізичної культури і спорту нового часу, розвиток гімнастичних та спортивно – ігрових систем, педагогічні основи буржуазної системи фізичного виховання.
- **вміти** визначити особливості розвитку фізичної культури та спорту нового часу, визначити особливості гімнастичних та спортивно – ігрових систем, обґрунтувати педагогічні напрямки фізичного виховання у перший період нового часу, зробити висновки, висловити свої думки по даному матеріалу.

Контрольні питання

1. Дайте коротку характеристику особливостей розвитку фізичної культури і спорту в перший період нової історії.
2. Як розглядались питання фізичного виховання в педагогічних теоріях XVIII і початку XIXст.? Що в них спільного і різного?
3. Які причини виникнення національно – буржуазних гімнастичних систем? В чому їх різниця?

4. Які причини лежать в основі виникнення самостійних робочих спортивних організацій?
5. Які історичні умови обумовили появлення гімнастичної організації «Сокіл»? В чому сутність сокольського руху?
6. Що нового вніс в педагогічну теорію фізичного виховання Ж.Демені?
7. Дати характеристику формам і методам роботи скаутських організацій.
8. В чому проявлялась мілітаризація фізичного виховання і спорту в роки першої світової війни? В чому сутність методу Ж.Ебера?
9. Як проходив розвиток аматорського та професійного спорту у другий період нової історії?

Література

- 1.История физической культуры /Учебник для институтов физической культуры/ Под ред. Столбова В.В., М. : ФиС, 1983.
- 2.Столбов В.В. История физической культуры: Учебн.для студентов пед. Ин-тов по спец. №2114 «Физ. воспитание» и № 2115 «Нач. воен. Обучение и физ. воспитание».- М.Просвещение, 1989.-288с.
- 3.Філь С.М., Худолій О.М., Малка Г.В. Історія фізичної культури: Навчальний посібник / За ред. С.М. Філя. - Х.: «ОВС», 2003. - 160 с.
- 4.Физическая культура и спорт в цивилизациях и эпохах: Учебное пособие /Лабский В.М. и др./Под общ. Ред.В.М. Лабского. – Харьков :НТУ«ХПИ», 2005. – 180с.- На русск.яз.

Практичне заняття №4

Тема: Олімпійські ігри Стародавньої Греції. Відродження Олімпійських ігор сучасності. Діяльність П'єра де Кубертена. .

Мета. Оволодіння знаннями з питання про історію виникнення Олімпійських ігор Стародавньої Греції, місце проведення Олімпійських ігор Стародавньої Греції, програм Олімпійських ігор , учасників, переможців, оволодіння знаннями з питання про відродження Олімпійських ігор сучасності, діяльності П'єра де Кубертена.

Завдання:

- 1.З'ясувати події, які сприяли зародженню Олімпійських ігор Стародавньої Греції.
2. Дати характеристику Олімпійським іграм та іншим всегрецьким змаганням.
- 3.Охарактеризувати організацію та проведення Олімпійських ігор Стародавньої Греції.
4. З'ясувати події, які сприяли відродження Олімпійських ігор сучасності.
5. Дати характеристику діяльності П'єра де Кубертена.
- 6.Дати характеристику I - V Олімпійським іграм сучасності.

Студент повинен:

знати :події, які сприяли зародженню Олімпійських ігор Стародавньої Греції, Олімпійські ігри та інші загально грецькі змагання, організацію та проведення Олімпійських ігор Стародавньої Греції, події, які сприяли відродження Олімпійських ігор сучасності, діяльність П'єра де Кубертена, характеристику першого періоду Ігор Олімпіад (1896 – 1912р.р.).

вміти проаналізувати події, які сприяли зародженню Олімпійських ігор Стародавньої Греції, охарактеризувати організацію та проведення Олімпійських ігор Стародавньої Греції та інших загальногрецьких змагань, проаналізувати події ,які сприяли відродженню Олімпійських ігор сучасності, охарактеризувати діяльність П'єра де Кубертена, дати характеристику першого періоду Ігор Олімпіад (1896 – 1912р.р.).

Контрольні питання

- 1.Дати характеристику основним положенням організації Олімпійських ігор та схемі їх проведення.
- 2.Охарактеризувати Олімпію, як місце проведення Олімпійських ігор.
- 3.Визначити, хто міг приймати участь в Олімпійських іграх.
4. Дати характеристику підготовці атлетів до Олімпійських ігор.
5. Охарактеризувати Олімпійські ігри Римської Греції.
- 6.Дати характеристику Піфійським іграм.
- 7.Дати характеристику Немейським іграм.
- 8.Дати характеристику Істмійським іграм.
9. Визначити, що сприяло відродженню Олімпійських ігор сучасності.
10. Визначити, який вклад вніс П'єр де Кубертен у відродження Олімпійських ігор сучасності.
- 11.Дати загальну характеристику першого періоду Ігор Олімпіад (1896 – 1912р.р.).
12. Охарактеризувати I Олімпійські ігри сучасності.
- 13.Охарактеризувати II III Олімпійські ігри сучасності.
- 14.Охарактеризувати III Олімпійські ігри сучасності
- 15.Охарактеризувати IV Олімпійські ігри сучасності.
- 16.Охарактеризувати V Олімпійські ігри сучасності.

Література

- 1.История физической культуры /Учебник для институтов физической культуры/ Под ред. Столбова В.В., М. :ФиС, 1983.
- 2.Столбов В.В. История физической культуры: Учебн.для студентов пед. Ин-тов по спец. №2114 «Физ. воспитание» и № 2115 «Нач. воен. Обучение и физ. воспитание».- М.Просвещение, 1989.-288с.
- 3.Філь С.М., Худолій О.М., Малка Г.В. Історія фізичної культури: Навчальний посібник / За ред. С.М. Філя. - Х.: «ОВС», 2003. - 160 с.

4.Физическая культура и спорт в цивилизациях и эпохах: Учебное пособие /Лабский В.М. и др./Под общ. Ред.В.М. Лабского. – Харьков :НТУ«ХПИ», 2005. – 180с.- На русск.яз.

5.Олимпийский спорт: в 2т. / В.Н.Платонов, М.М. Булатова, С.Н.Бубка [и др.]; под общ.ред.В.Н.Платонова. – К.: Олимп. л – ра,2009.- Т.1. – 73бс. : ил. – Библиогр.: С.730 – 735.

6.Платонов В.Н., Гуськов С.И. Олимпийский спорт: В 2 т. - К.: Олимпийская литература, 1994. - Кн. 1. - 496 с; кн. 2. - 480 с.

Практичне заняття № 5

Тема: Історичні особливості розвитку міжнародного олімпійського руху.

Мета. Оволодіння знаннями з питання про історичні особливості розвитку міжнародного олімпійського руху.

Завдання:

1. З'ясувати події, які сприяли виникненню міжнародного олімпійського руху.
- 2.Визначити особливості розвитку міжнародного спортивного руху сучасності.

Студент повинен:

- **знати** події, які сприяли виникненню міжнародного олімпійського руху;
- **вміти** проаналізувати події, які сприяли виникненню міжнародного олімпійського руху.

Контрольні питання

- 1.Дати характеристику історичним причинам, що лежали в основі виникнення міжнародного спортивного та олімпійського руху.
- 2.Назвіть основні види спорту і міжнародні спортивні об'єднання кінця ХІХ та початку ХХ століття.
- 3.Що таке МОК? Коли він був утворений і в чому полягає його діяльність?
- 4.Охарактеризувати діяльність президентів МОК.

Література

- 1.История физической культуры /Учебник для институтов физической культуры/ Под ред. Столбова В.В., М. :ФиС, 1983.
- 2.Столбов В.В. История физической культуры: Учебн.для студентов пед. Ин-тов по спец. №2114 «Физ. воспитание» и № 2115 «Нач. воен. Обучение и физ. воспитание».- М.Просвещение, 1989.-288с.
- 3.Філь С.М., Худолій О.М., Малка Г.В. Історія фізичної культури: Навчальний посібник / За ред. С.М. Філя. - Х.: «ОВС», 2003. - 160 с.
- 4.Физическая культура и спорт в цивилизациях и эпохах: Учебное пособие /Лабский В.М. и др./Под общ. Ред.В.М. Лабского. – Харьков :НТУ«ХПИ», 2005. – 180с.- На русск.яз.

5. Олимпийский спорт: в 2 т. / В.Н.Платонов, М.М. Булатова, С.Н.Бубка [и др.]; под общ.ред.В.Н.Платонова. – К.: Олимп. л – ра, 2009.- Т.1. -
6. Платонов В.Н., Гуськов С.И. Олимпийский спорт: В 2 т. - К.: Олимпийская литература, 1994. - Кн. 1. - 496 с; кн. 2. - 480 с.

Практичне заняття № 6

Тема: Особливості розвитку міжнародного спортивного руху сучасності.

Мета. Оволодіння знаннями з питання про особливості розвитку міжнародного спортивного руху сучасності.

Завдання:

- 1.З'ясувати події, які сприяли виникненню міжнародного олімпійського руху.
- 2.Визначити особливості розвитку міжнародного спортивного руху сучасності.

Студент повинен:

- **знати** особливості розвитку міжнародного спортивного руху сучасності, його проблеми.
- **вміти** проаналізувати особливості розвитку міжнародного спортивного руху сучасності, його проблеми.

Контрольні питання

- 1.В чому полягали основні особливості Олімпійських ігор, що проходили до першої світової війни?
- 2.Як розвивався міжнародний робочий спортивний рух в період між світовими війнами?
- 3.Яка була політика МОК на кануні другої світової війни?
4. Які зміни відбулися у розвитку міжнародного спортивного руху після другої світової війни? Чим вони були викликані?
- 5.Які фактори свідчать про розширення міжнародного спортивного руху в післявоєнний період?
- 6.Які особливості Олімпійських ігор післявоєнного періоду?
- 7.Що входить у склад понять «олімпізм», «олімпійський рух», «Олімпійські ігри»?
8. Назвіть і поясніть основні проблеми сучасного міжнародного спортивного та олімпійського руху.

Література

- 1.История физической культуры /Учебник для институтов физической культуры/ Под ред. Столбова В.В., М. :ФиС, 1983.
- 2.Столбов В.В. История физической культуры: Учебн.для студентов пед. Ин-тов по спец. №2114 «Физ. воспитание» и № 2115 «Нач. воен. Обучение и физ. воспитание».- М.Просвещение, 1989.-288с.
- 3.Філь С.М., Худолій О.М., Малка Г.В. Історія фізичної культури: Навчальний посібник / За ред. С.М. Філя. - Х.: «ОВС», 2003. - 160 с.
- 4.Физическая культура и спорт в цивилизациях и эпохах: Учебное пособие /Лабский В.М. и др./Под общ. Ред.В.М. Лабскира. – Харьков :НТУ«ХПИ», 2005. – 180с.- На русск.яз.

5.Олимпийский спорт: в 2т. / В.Н.Платонов, М.М. Булатова, С.Н.Бубка [и др.]; под общ.ред.В.Н.Платонова. – К.: Олимп. л – ра,2009.- Т.1. -

Практичне заняття № 7

Тема: Витоки фізичної культури в Україні.

Мета: Оволодіння знаннями з питання про витоки фізичної культури та спорту в Україні.

Завдання:

1.Охарактеризувати витоки фізичної культури в Україні.

Студент повинен:

- **знати** витоки фізичної культури в Україні,
- **вміти** проаналізувати виникнення фізичної культури та спорту в Україні.

Контрольні питання

1. З'ясувати витоки фізичної культури в Україні.
2. Охарактеризувати фізичне виховання козаків.
3. Охарактеризувати діяльність перших спортивних клубів, спортивних організацій в Україні.

Література

- 1.История физической культуры /Учебник для институтов физической культуры/ Под ред. Столбова В.В., М. :ФиС, 1983.
- 2.Кулик Я.Л., Костюк С.А., Петренко М.І. Історія виникнення й розвитку фізичної культури та спорту на Україні. - Вінниця: Логос, 1997. - 133 с
- 3.Столбов В.В. История физической культуры:Учебн.для студентов пед. Ин-тов по спец. №2114 «Физ. воспитание» и № 2115 «Нач. воен. Обучение и физ. воспитание».- М.Просвещение, 1989.-288с.
- 4.Філь С.М., Худолій О.М., Малка Г.В. Історія фізичної культури: Навчальний посібник / За ред. С.М. Філя. - Х.: «ОВС», 2003. - 160 с.
- 5.Физическая культура и спорт в цивилизациях и эпохах: Учебное пособие /Лабскир В.М. и др./Под общ. Ред.В.М. Лабскира. – Харьков :НТУ»ХПИ», 2005. – 180с.- На русск.яз.

Практичне заняття № 8

Тема :Фізична культура та спорт в Україні у ХХ столітті.

Мета: Оволодіння знаннями з питання про фізичну культуру та спорт в Україні у ХХ столітті.

Завдання:

- 1.Дати характеристику фізичній культурі та спорту в Україні у ХХ столітті.
- 2.Охарактеризувати досягнення українських спортсменів у ХХ столітті.

Студент повинен:

- **знати** розвиток фізичної культури та спорту в Україні у ХХ столітті, участь українських спортсменів у змаганнях різного рангу,

досягнення українських спортсменів на міжнародних змаганнях та Олімпійських іграх, досягнення миколаївських спортсменів у міжнародних змаганнях та Олімпійських іграх.

- **вміти** проаналізувати розвиток фізичної культури та спорту в Україні, досягнення українських спортсменів на міжнародних змаганнях та Олімпійських іграх, досягнення миколаївських спортсменів у міжнародних змаганнях та Олімпійських іграх.

Контрольні питання

1. Дати характеристику участі українських спортсменів у міжнародних змаганнях та Олімпійських іграх.
2. Охарактеризувати зародження і розвиток фізичної культури і спорту на Миколаївщині в дореволюційний період.
3. Охарактеризувати розвиток фізичної культури і спорту в післявоєнні роки.
4. Дати характеристику участі миколаївських спортсменів у міжнародних змаганнях та Олімпійських іграх.

Література

1. История физической культуры /Учебник для институтов физической культуры/ Под ред. Столбова В.В., М. :ФиС, 1983.
2. Кулик Я.Л., Костюк С.А., Петренко М.І. Історія виникнення й розвитку фізичної культури та спорту на Україні. - Вінниця: Логос, 1997. - 133 с
3. Столбов В.В. История физической культуры: Учебн. для студентов пед. Ин-тов по спец. №2114 «Физ. воспитание» и № 2115 «Нач. воен. Обучение и физ. воспитание».- М. Просвещение, 1989.-288с.
4. Філь С.М., Худолій О.М., Малка Г.В. Історія фізичної культури: Навчальний посібник / За ред. С.М. Філя. - Х.: «ОВС», 2003. - 160 с.
5. Физическая культура и спорт в цивилизациях и эпохах: Учебное пособие /Лабский В.М. и др./Под общ. Ред.В.М. Лабскира. – Харьков :НТУ»ХПИ», 2005. – 180с.- На русск.яз.
6. Платонов В.Н., Гуськов С.И. Олимпийский спорт: В 2 т. - К.: Олимпийская литература, 1994. - Кн. 1. - 496 с; кн. 2. - 480 с.

Практичне заняття № 9-10

Тема: Україна в олімпійському русі. Проблеми та перспективи спортивного руху в Україні.

Мета. Оволодіння знаннями з питання про участь України в олімпійському русі.

Завдання:

1. Проаналізувати вклад України в олімпійський рух.
2. Проаналізувати проблеми та перспективи спортивного руху в Україні.

Студент повинен:

- **знати** про участь України в олімпійському русі, перспективи розвитку олімпійського руху в Україні, проблеми спортивного руху в Україні.
- **вміти** проаналізувати вклад України в олімпійський рух, перспективи та проблеми розвитку олімпійського руху в Україні.

Контрольні питання

1. Проаналізувати стан фізкультурно-спортивного руху на різних етапах історичного розвитку української держави та показати його основні проблеми та перспективи.
2. В чому полягають історичні особливості розвитку фізичної культури в різних регіонах України?
3. Коли утворено НОК України і які його основні завдання?
4. Який внесок зробили українці у розвиток сучасного олімпізму?
5. Які проблеми розвитку фізичної культури в Україні Вам відомі?

ЛІТЕРАТУРА

1. *Вацеба О.М.* Нариси з історії західноукраїнського спортивного руху. - Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997. - 232 с.
2. *Величкович М., Мартинюк Л.* Український рукопаш гопак. - Л.: Ліга-Прес, 2003. - 152 с.
3. *Винничук О.Т.* Історико-педагогічні аспекти розвитку фізичної культури. - Тернопіль: Астон, 2001. - 404 с.
4. *Волошин А.П., Ксендзенко Ф.М.* У Олимпийской черты. - К., 1988. - 400 с.
5. *Гречанюк О.О.* Фізична культура Північного Причорномор'я в античний період (VI ст. до н.е. - IV ст. н.е.): Автореф. дис... к. фіз. вих.: 24.00.02 / Волинський держ. універ. ім. Л.Українки. - Луцьк, 2000. - 16 с.
6. *Грот Ю.И., Александров Ю.В.* «Динамо» - люди, годы, факты. — Харьков: ХАДИФК, 2001. - 388 с.
7. *Деделюк Н.А., Цьось А.В.* Традиції фізичного виховання в Київській Русі. - Луцьк, 2004. - 192 с.
8. *Зайдовий Ю.* Історико-політичні та організаційні аспекти формування і розвитку Національних олімпійських структур в Україні та країнах Європи. - Л.: Українські технології, 2004. - 176 с.
9. *Золоті сторінки олімпійського спорту України / За ред. І.Н. Федоренка.* - К.: Олімпійська література, 2000. - 192 с.
10. *Козій Ю.С.* Організований спортивний рух в українській діаспорі США і Канади: Матеріали для лекцій з історії фізичної культури. - Львів, 2000. - 26 с.

11. Кулик Я.Л., Костюк С.А., Петренко М.І. Історія виникнення й розвитку фізичної культури та спорту на Україні. - Вінниця: Логос, 1997. - 133 с.
12. Кулик В.В. Від всеобучу до світових рекордів. — К.: Здоров'я, 1971. — 183 с.
13. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту. - К., 2004. - 16 с.
14. Нога О.П. Світ львівського спорту 1900-1939 рр. Спортдосягнення, товариства, архітектура, вбрання, мистецтво. - Л.: Українські технології, 2004. - 784 с.
15. Олейник Н.А., Грот Ю.М. История физической культуры и спорта на Харьковщине (1874-1950). - Х.: ХДАФК, 2002. - 376 с.
16. Олімпійська хартія: Міжнародний олімпійський комітет. Перше офіційне видання / Переклад В Кулика, В. Геращенко, В. Снегірьова. — К.: Олімпійська література, 1999.— 96 с.
17. Платонов В.Н., Гуськов С.И. Олимпийский спорт: В 2-х т. - К.: Олимпийская литература, 1994. - Кн. 1. - 496 с; кн. 2. - 480 с.
18. Приступа Є.Н. Народна фізична культура українців. - Львів, 1995. - 254 с.
19. Приступа Є.Н., Пилат В.С, Традиції української національної фізичної культури. - Львів: Троян, 1991. - 102 с.
20. Степанюк С.І. Історико-соціальні аспекти розвитку студентського спортивного руху в Україні: Автореф. дис... канд. фіз. вих.: 24.00.02 / Львівський держ. ін-т. фізичної культури. - Львів, 2003. - 20 с.
21. Теннер Ю. Олимпийский паноптикум // Мой спорт. - 2004. - № 8 (23). - август. - С. 42-47.
22. Трофим'як Б.Є. Фізичне виховання і спортивний рух у Західній Україні (з початку 30-х років ХІХ ст. до 1939 року): Навчальний посібник. - К.: ІЗІМН, 1997.- 419 с.
23. Шахлин Б.А. Олимпийский орден. К.: Олимпийская литература, 2004. - 254 с.

Практичне заняття № 11

Тема: Спортивний рух української діаспори.

Мета. Оволодіння знаннями з питання про спортивний рух української діаспори.

Завдання:

1. Дати характеристику спортивному руху української діаспори.
2. Дати характеристику досягненням спортсменів української діаспори.

Студент повинен:

- знати спортивний рух української діаспори.
- вміти проаналізувати спортивний рух української діаспори та з'ясувати його роль для України.

Контрольні питання

1. Охарактеризувати етапи виникнення та розвитку спортивного руху української діаспори.
2. Охарактеризувати проблеми розвитку спортивного руху української діаспори.
3. Охарактеризувати досягнення спортсменів української діаспори .

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Вацеба О.М. Нариси з історії західноукраїнського спортивного руху. - Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997. - 232 с.
- 2.Винничук О.Т. Історико-педагогічні аспекти розвитку фізичної культури. - Тернопіль: Астон, 2001. - 404 с.
- 3.Зайдовий Ю. Історико-політичні та організаційні аспекти формування і розвитку Національних олімпійських структур в Україні та країнах Європи. - Л.: Українські технології, 2004. - 176 с.
- 4.Козій Ю.С. Організований спортивний рух в українській діаспорі США і Канади: Матеріали для лекцій з історії фізичної культури. - Львів, 2000. - 26 с.
- 5.Кулик В.В. Від всеобучу до світових рекордів. — К.: Здоров'я, 1971. — 183 с.
- 6.Пристапа Є.Н. Народна фізична культура українців. - Львів, 1995. - 254 с.
- 7.Пристапа Є.Н., Пилат В.С, Традиції української національної фізичної культури. - Львів: Троян, 1991. - 102 с.
- 8.Теппер Ю. Олімпійський паноптикум // Мой спорт. - 2004. - № 8 (23). - август. - С. 42-47.